

אשכול יוסף

מאוצרות הר"ר יוסף ז"ל סימן טוב שליט"א
מוזבר הספרים "כרם יוסף" ו"א"ס פעיה"ק ירושלים תובב"א

שאלות ומשיב

למסור את עצמו לשבי במקום זבירו שאלה:

כבוד הרב, שלום וברכה,

ובשורות טובות!

חברי הטוב ביותר, שותף עמי לדרך כבר עשרות שנים, מאז היותי ילד בבה"ס, גדלנו יחד, לנו שותפות הדדית, הן לעת שמחה או שעת צרה, בעסקים וכל שאר עניינים, ואנו קשורים בלב או בנפש כאהבת דוד ויהונתן.

לפני עשור שנים, באישון לילה, פרצה שריפה בביתי, וחברי מסר נפשו, ופרץ פנימה לתוך הלהבות, והציל אותי את אשתי ואת ילדי.

כעת הלב שלי נקרע, אני לא נרדם בלילות, בעקבות שהוא נמצא בשבי בידי מחבלי החמס ימחש"ו, מאז הטבח הנורא שאירע בשמחת תורה התשפ"ד.

הגעתי למסקנא שאני מוכן ללכת לשבי במקומו!

אני יודע שהדבר לא כ"כ בר ביצוע, בכל אופן אני מוכן לעשות הכל, כדי להפעיל קשרי תיווך בינלאומיים, להגיע להסכמה עם החמס, שישחררוהו לביתו, ואני אלך לשבי במקומו, עד שתבצע עסקת החלפת שבויים ואחזור לביתי בעו"ה. ברצוני לדעת האם הדבר מותר ע"פ ההלכה?

תשובה:

שלוי וברכה!

1. אני ממש נרגש ונפעם אל מול תעצומות הנפש שלך, המזהירות ומאירות באור גדול של מידות טובות, אהבת הבריות, ודאגה כנה והדדית עם נשיאה בעול, ורצון להכיר טובה לחבר נאמן.

2. שאלתך מזכירה לי מעשה נורא שאירע בעת מלחמת העולם השנייה בשואה הארורה לתקפ"ז, כשהיה האדמו"ר מבעלזא הגאון רבי אהרן רוקח באכסניא, באו הגרמנים ימש"ו לחפש אחריו כדי להוציאו להורג, והיה שם חסיד אחד קדוש הי"ד, שהציג עצמו לפני הגרמנים ימש"ו שהוא הרבי מבעלזא. הגרמנים לקחו אותו והרגוהו, כי חשבו שהוא האדמו"ר, ואז רשמו בפנקסיהם שהאדמו"ר מבעלזא נהרג! כך התגלגל שהאדמו"ר הצליח להימלט ולהינצל ולחון את אדמת ארץ הקודש. וראה עוד בחיבורי שאגת יוסף סכנה ורפואה סימן ט', שהבאתי בזה עוד מעשה דומה ומרטיט, עם בחור בשם עקיבא בן רבי ברוך מאן ז"ל, שביקש והתחנן לתת נפשו ולמסור עצמו לשריפה תחת אחד הת"ח שביקשו הגרמנים ימש"ו להורגו. והשאלה כאמור, האם הדבר מותר ע"פ ההלכה?

המשך בעמוד אחרון

"ויתרוצצו הבנים בקרבה... ותלך לדרוש את ה'" (כ"ט, כ"ג)

"ויתרוצצו", רבותינו דרשוהו לשון ריצה, כשהיתה עוברת על פתחי תורה של שם ועבר, יעקב רץ ומפרכס לצאת. עוברת על פתחי ע"ז עשו מפרכס לצאת. דבר אחר מתרוצצים זה עם זה ומריבים בנחלת שני עולמות. ותלך לדרוש לבית מדרשו של שם, [רש"י].

מדוע רבקה הלכה לשאול את שם ועבר ולא את אברהם או יצחק?

הנה רבקה אמנו, יושבת בצילם של אבות וגדולי האומה, אבותינו הקדושים, אברהם ויצחק, ועתה שרבקה נבוכה בעקבות שהבנים מתרוצצים בקרבה, הולכת לקבול לפני שם ועבר, וצ"ע למה לא שאלה פי קודשם של יצחק או אברהם, שהיא נמצאת בצילם, ומדוע הניחה את אברהם אבינו שהיתה עמו, והיה נביא גדול, והלכה לירושלים אל שם, והלא אברהם אבינו חי עד שהיו יעקב ועשו בני ט"ו שנה, ויעקב הכין אותו ניד עדשים להברות אבולתו של אביו על אברהם?

ביאור א'

במדרש שכל טוב מתרץ שאע"פ שאברהם אבינו קיים היה, הלכה אצל זקנים, ללמדך שכל המקבל פני זקן שבדור, כאילו מקבל פני שכינה.

ביאור ב'

בעלי התוס' ע"ה מתרצים שרצתה לדרוש בהן אם מותר לה להפיל העובר מחמת צער הלידה, וידעה כי אברהם ויצחק לא יתירו לה להפיל עוברים מזרעם. ונראה כי הדברים עולים בקנה אחד עם מ"ש במדרש הגדול, דורשי רשומות אומרון אמרה רבקה לפני הקב"ה רבש"ע א"כ עתיד עשו להרוג ולכלות אדירי חכמה שהן עתידין להיות מבניו של יעקב, מי יאמר לפניך על הים זה אלי ואנוהו (שמות ט"ו, ז), ולמי תאמר על הר סיני אנכי ה' אלהיך (שמות כ, ז), מיד חגרה מתניה ועמדה בתפילתה. ומבואר שצערתה של רבקה לא היה על צער לידה של צער הגוף גרידא, אלא אותו הצער היה על צערם של ישראל בכל הדורות.

ביאור ג'

עוד מתרצים בעלי התוס' ע"ה, כשהיתה רבקה מצטערת מהריונה, בלי ספק אברהם חמיה ויצחק בעלה היו מצטערים בשבילה, ואין הנבואה שורה מתוך עצבות אלא מתוך שמחה. ועוד כי רבקה היתה צנועה והסתירה הדבר מבעלה ומחמיה והלכה אצל שם.

ביאור ד'

ע"ל ע"פ מ"ש בגמ' (ז"צ קטו), דרש ר' פנחס בר חמאי, כל שיש לו חולה בתוך ביתו, ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים, שנא' "חמת מלך מלאכי מות ואיש חכם יכפרנה", וכתב הנמוק"י שם שילך לפני תופס ישיבה, וידוע כי שם ועבר קבעו אז ישיבתם לכל. ועל כן בדוקא הלכה לפני שם ועבר, כי יש מעלה לתופס ישיבה דוקא, וגם מפני שיש לתופס ישיבה את הסגולה לרפא את החולים, מפני שהוא מעמיד תלמידים, וממילא בנוסף למה שיישבו לה דבר, גם יש להם כח מיוחד לרפא את החולה, ואפשר שאחרי שיצאה רבקה מבית שם ועבר וברוכה, כבר פסק לה צער העיבור ממה שהיו מתרוצצים בקרבה, כי לא מצינו בכתובים שמאז עוד סבלה.

המשך בעמוד אחרון

מתוך השיעור השבועי בבהמ"ד "בית שלמה" בירושלים

שבוע שעבר דיברתי כאן על המצב, על הניסים, וההשגחה שבהסתרה שבתוך ההסתרה, בודאי גם שם נמצא ה' יתברך, ערב שבת דרשתי באיזה ביהכ"נ סיפרתי כמה סיפורים אח"כ ניגש אלי ת"ח, סופר סת"ם, כותב ספרי תורה, אמר לי תשמע סיפור מכלי ראשון, תראה מה זה השגחה פרטית, מה זה כח של מצוה, כח של קבלה טובה ככל שתהיה. היהודי הזה כותב ס"ת, והנה יהודי אחד, שם, מהיישובים הסמוכים שם, איפה שבר מינן היה הטבח הנורא בשמחת תורה, הזמין ס"ת לפני שנה לע"נ אבא שלו. הסופר ישב שנה שלימה כתב ס"ת מהודר, מורי ורבותי תקשיבו טוב, ערב סוכות הוא מתקשר אליו אומר לו הס"ת מוכן, בא ולקח את הס"ת, והנה הם ישישה שבעה אחים במשפחה, כל יום בסוכות עשו שמחה בבית של א' מבני המשפחה, כל יום, עשו סעודה גדולה, יום שמחת תורה הס"ת חזר לזה שהזמין את הספר, שטיפל בספר, האח הגדול, הוא זכה וחזר בתשובה, שומר שבת, אך אשתו עדיין לא זכתה לשמור שבת, כל זה, מה שאני מספר לכם סיפרה האישה כמסיחה לפי תומה לסופר הזה, ככה היא מספרת, הס"ת הגיע ערב שבת שמחת תורה לביתם, והנה האישה הזאת בעלת הבית, שמסכנה עדיין לא זכתה לחזור בתשובה, היא מארגנת ריצות, מרתונים, ותכננה ריצה בשמחת תורה, עכשיו אמרה לבעלה הס"ת הגיע, ועוד בשמחת תורה, איך יתכן שיהיה ס"ת בביתנו ואני ככה אלך אחלל שבת, אלך למרתון, איפה כבוד שבת? איפה כבוד החג? איפה שמירת שבת, הדבר הזה כרוך בכל מיני חילולי שבת, התקשרה בע"ש לכל החברות שלה, לכל הלקוחות שלה, הודעה להם, אני לא מגיעה לריצה, אתן רוצות, תכננו עשינו, אני לא יכולה, הס"ת בביתי, היא בשבת נשארה בבית, שמרה פעם ראשונה שבת בחייה, ניצלה, כל הנשים שהלכו לרוץ בר מינן, נהרגו על קידוש ה', היא בזכות שמירת שבת ניצלה. כח של קבלה אחת, התעוררה וזה שמר אותה, זה הגן עליה.

ודאי כל אלה שנהרגו שם, אומר המהר"ח"ו בספר לימודי אצילות (דף ל' ע"ב), בשם האר"י הקדוש, שכל מי שנהרג ע"י גוי כיון שנהרג קודם זמנו, הרי הוא מוכן ומזומן לחיי העוה"ב, לגן עדן. הגעתי לאיזה מקום לניחום אבלים, אז גם דיברנו על המצב, אז באתי להסביר שאפילו אדם שחילל שבת ומת ע"י גוי בגלל שהוא יהודי, הוא מזומן לחיי העוה"ב, אעפ"כ, אז אמרתי שם שאדם שמחלל שבת בפרהסיא מבחינת ההלכה הוא כמו גוי, יינו יין נסך, יש עוד הרבה דינים חמורים על מי שמחלל שבת, [כמ"ש רבינו הרמב"ם (עירובין ב' ט"ז), ישראל שמחלל שבת בפרהסיא, או שהוא עובד ע"ז הרי הוא כגוי לכל דבריו. ומרן השו"ע (יו"ד סי' ב' ס"ה) כתב, "מומר להכעיס אפילו לדבר אחד, או שהוא מומר לע"ז, או לחלל שבת בפרהסיא, דינו כעכו"ם", וכתב המאירי (חולין ב.), משומד לע"ז או מחלל שבת בפרהסיא, אפי' שלא להכעיס, אלא לאיזה צד של תיאבון דינו כמשומד לכל התורה ושחיתותו נבלה, אפי' ישראל עומד על גביו. ובשו"ת יביע אומר (ח"ט יו"ד סי' ט'), התייר עפ"ז להלוות בריבית למי שמחלל שבת בפרהסיא לתאבון, שדינו כמומר להכעיס], קם יהודי א' ויצא, כן הוא מחלל שבת, אומר וכי יגידו עליו שהוא כמו גוי! יצא החוצה, אחריו יצאה אשתו, וכי מה הוא חושב לעצמו, שאנחנו בעלים על השו"ע, כך קבעה התורה! אבל אדרבא, אני באתי לומר שאפילו אדם מסכן מחלל שבת, אני לא יודע אם יש להם דין תינוקות שנשבו, או אין להם דין תינוקות שנשבו, אבל אומר המהר"ח"ו אפילו בעל עבירה אם נהרג ע"י גוי קודם זמנו, בגלל שהוא יהודי נמחלן לו עוונותיו. אבל איך יכול להיות כן, וכי יש משוא פנים? אומר המהר"ח"ו כן, קודם כל כיון שנהרג ע"י גוי נחשב שנהרג קודם זמנו, מיתתו כפרתו, אבל אעפ"כ איך נכנס לגן עדן? הוא מסכן חילל שבת, עוון חמור מאוד, אלא ברגע שהמלאכים באים ומלבישין אותו מחלצות, לבושים מיוחדים, שהוא יושב בין צדיקים וחסידים, יש לו בושה גדולה, שהוא לא ראוי לזה, הבושה הזו מכפרת לו את העוון.

אבל צריך לדעת דבר חשוב מאוד, בודאי יש הבדל עצום בין אדם שזכה למות על קידוש ה' שהוא שומר תורה ומצוות, שמעלתו גדולה כפל כפליים, מעלתו עוד יותר גדולה, כי המהר"ח"ו (שער הכוונות, ענין כוונת ק"ש) כותב שאדם צריך להשתדל תמיד להרהר בתשובה, כשאומר ק"ש, ומבאר המהר"ח"ו, שמה שאדם מוסר נפשו על קדושת ה', הסוד של זה בתשובה.

היה דיבוק אחד שהוציא הגאון ר' חיים מברסק, בדורות הקודמים עוד היה דיבוקים, רוחות היו מדברות, זה גם היה גילוי פנים, אנחנו עכשיו בדור של הסתר פנים, זה אין לנו, לשמוע רוח מדברת, לשמוע את המת. אנחנו זוכרים לפני קצת יותר מעשרים שנה, שפה היה הרוח של פנחס בן סופי, בישיבת השלום, שבא לפני הרב בצרי, וללא ספק הרוח היה דיבוק, אז היה עוד גילוי פנים, זה חיזוק עצום, אני זוכר עוד שבזמנו היו אנשים שלא הבינו בתחילה מה הכוונה דיבוק, אמרו מת קם מבית הקברות, עד שהסבירו לאנשים מה זה דיבוק, רוחות... שמעו את הרוח, שמעו את המת מדבר. הגאון ר' חיים מברסק היה איזה רוח א' שטיפל בו, מה זה רוח? זה כל מיני נשמות שלא נותנים להם להכנס לגן עדן, אבל גם לא לגיהנום, גם להכנס לגיהנום צריך זכות, הנשמות האלה בכף הקלע, כל הזמן משוטטות בעולם, אין להן מנוחה. אמר לו הגר"ח למה לפני מותך לא עשית תשובה? היית מהרהר תשובה, תשובה אמיתית מתכפרים עוונותי, כמו שאומרת הגמרא בקידושין דף מ"ט, אפילו רשע גמור, אם אומר לאישה הרי את מקודשת לי על מנת שאני צדיק גמור, אפילו הוא רשע גמור מקודשת, שמה הרהר תשובה בליבו. יש תשובה מעניינת של הרדב"ז שאומר שאסור לאדם לזלזל באביו אפילו הוא רשע, יש מחלוקת בין הרמב"ם והטור, אדם שאביו רשע מחלל שבת בפרהסיא, אם חייב לכבד אותו, לדעת הרמב"ם חייב ודעת הטור לא, מחלוקת מרן והרמ"א, מרן פוסק כהרמב"ם, אז אומר הרדב"ז יכול להיות עוד עשר שנים אבא שלך יעשה תשובה יעקור את כל העוונות שלו, אם יעשה תשובה מאהבה הזדונוט שלו יפכו לזכויות, יתברר למפרע שאתה ביזתה את אבא שלך והוא עשה תשובה, היה אדם צדיק, פלאות, חידוש של הרדב"ז, מה זה כח של הרהור תשובה. אמר אותו הדיבוק, אותו הרוח אמר לר' חיים מברסק האמת שרציתי לעשות תשובה, אבל כשהוא מת בדיוק העגלה התהפכה, ומרוב בהלה לא הספיק להרהר בתשובה ומת.

אומר המהר"ח"ו דע לך, כך כותב בשער הכוונות בסוד קריאת שמע, שיסוד מה שאדם זוכה כשמכוון למסור את נפשו על קידוש ה', זו הדרגה והמעלה העליונה, אדם שזוכה למות בתשובה על קדושת ה' עליו נאמר עין לא ראתה זולתך, אמרו לי אנשים שראו הסרטות שאנשים מסכנים רחוקים שלא יודעים מה זה תורה, מה זה מצוות, באותם רגעים בטבח הנורא בשמחת תורה, קיבלו עליהם עול מלכות שמיים, צעקו שמע ישראל, שאגו שאגות של שמע ישראל!, ואת זה התקשרת לא מפרסמת, הם רשעים, הם מפחדים, איך יפרסמו שאנשים פוקרים בשעת המוות צועקים שמע ישראל ומתים, כל ישראל יחזרו בתשובה, אבל מה לעשות יש לנו ראש ממשלה כופר שלא יודע להגיד בעזרת ה', כל דבר לא אומר בעז"ה, ה' יחזיר אותה בתשובה, אם היה אומר בעז"ה על כל דבר, כבר עכשיו היו מנצחים, היינו אחרי הכל. אנחנו צריכים לדעת את האמת, הכל זה בכח האמונה, הכל בכח התפילה, בכח השי"ת, הוא המושיע, בלעדיו אין מושיע. פעם אחת אמר, תודה רבה חזק וברוך, הוא צריך לעשות ישיבת קבינט, לא רק איך מפציצים את עזה, בקבינט צריך לדון איך מחזקים את עמ"י בתשובה, איך מתחזקים את התפילות, את לימוד התורה, ה' יחזיר אותם בתשובה.

היום סיפרו לי שעי"פ בקשת החיילים, תלו בישיבת ליקווד בחו"ל מודעה בשם כמה משפחות של חיילים, כשהם ביום ילמדו, אצלנו לילה, כיון שהצבא מבצע את התקיפות והמבצעים המורכבים בלילה, לכן מבקשים מהם, שיתחזקו בלימוד תורה ובתפילה, ואני מכיר הרבה ת"ח שכבר מאז שהתחיל המבצע, לא ישנים בלילה, כל הלילה קוראים תהילים, מה עשה חזקיהו המלך כשהיה לו מלחמה, עשה ישיבת קבינט, מה ההחלטה הראשונה שיצאה משם, בשיתוף המוסד השב"כ, הצבא, כולם הוציאו הודעה משותפת מטעם חזקיהו המלך, נעץ חרב בבהמ"ד כל מי שלא יעסוק בתורה ידקר בחרב (סנהדרין ד' :), אומרת הגמרא (שם דף מ"ט) דוד המלך יושב ולומד תורה בזכות יואב בן צרויה שיוצא למלחמה, ויואב בן צרויה מנצח במלחמה בזכות דוד המלך שיושב ולומד.

דיברנו על אדם של מי שמת על קידוש ה', השלי"ה הקדוש כותב שאדם יתפלל שיזכה למסור נפשו על קידוש ה', תדעו לכם דבר מבהיל ביותר שהגאון בעל דברי חיים מצאנו בא בחלום לבן שלו, יום לפני שהגרמנים רצחו אותו הי"ד, יום לפני שהגרמנים באו לשם, אמר לו דע לך בני, מחר יבואו הגרמנים גם אצלכם, ויהרגו את כולם, והוא ימות על קידוש ה', הוא אומר לבן שלו, ולא תכעס עלי למה לא באתי בחלום כמה זמן לפני

כן להודיע לך, הייתי יכול להודיע לך שתברח שתינצל, אבל אני לא הודעתי לך, כדי שיהיה לך זכות שע"י שתמסור את נפשך ע"י קידוש ה' כי אתה יהודי, המעלה שלך היא גדולה, כי מה שאדם לא יוכל לעשות באלף ימים ולילות, אדם שמוסר נפשו על קדושת ה' מתוך קדושה וטהרה, היא פי כמה וכמה, יותר דרגה גבוהה.

המהר"ח"ו אומר בשם האר"י הקדוש, שהיום שאנחנו בגלות אין לנו ביהמ"ק, מאוד קשה להעלות את התפילות, יש הרבה קליפות, איך יעלה את התפילות? ברגע שאדם מעלה בדעתו וליבו שהוא מוכן למסור נפשו על קדושת ה', להשתדל שתהיה זו מחשבה אמיתית, שלא יהיה חלילה בבחינת "דובר שקרים לגד עיני", ידמיין לעצמו רבש"ע אני מוכן למסור את נפשי על קידוש ה', ידמיין לעצמו יש פה אש, ואני מוכן לקפוץ לתוך האש לכבוד השי"ת על קדושתו, ע"י מתקן בעולמות העליונים, ואז התפילה שלו זכה ובוקעת את כל הרקיעים עולה. אולי זה הסוד שלכן קוראים עקידת יצחק כל יום בבוקר לפני התפילה, מכח שקוראים עקידת יצחק זה מעלה את כל התפילה, מעלה את הנשמה של האדם לדרגות גבוהה, אומר רבנו בחיי שע"ז אמר דוד המלך "כי עליך הורגנו כל היום נחשבנו כצאן טבח", וכי איך אדם יכול כל יום למות, אדם מת פעם אחת, אלא ע"י שאדם חושב את זה, כבר כאילו מת על קידוש ה'.

מורי ורבותי, זה היה הקדמה למה שאני רוצה לומר לכם היום.

יש גמרא מפורסמת במסכת בבא בתרא דף י', כולם מצטטים את זה, פעם אחת ר' יוסף בנו של ר' יהושע חלש, היה חולה, עבר מוות קליני, והנה חזר לחיים, ניצל, אמר לו אבא שלו ר' יהושע, בני איך ניצלת? אומר לו אבא אתה יודע כשאתה ראית שהייתי חולה, הייתי בלי הכרה, אני עליתי לשמיים, הייתי במסדרונות שם למעלה, שמעתי מאחורי הפרגוד מה היו מדברים בבי"ד של מעלה, מה שמעת שם: סיפר לו מה הוא ראה, הגמרא מספרת כמה דברים, בין היתר אומר לו, שמעתי שהיו אומרים הרוגי מלכות אין כל בריאה יכולה לעמוד במחיצתו, כולם מצטטים את הגמרא הזאת, אבל יש שם המשך, אומרת הגמרא מי הם הרוגי מלכות? אם זה ר' עקיבא וחביריו, עשרת הרוגי מלכות, הם, אין אדם יכול לעמוד במחיצתו, למה? וכי בגלל שהם הרוגי מלכות, וכי אין אדם יכול לעמוד במחיצתו משום שהם הרוגי מלכות, ולא יותר? אומרת הגמרא, פשיטא! הגמרא אומרת ודאי אפילו אם הם לא היו הרוגי מלכות אין בריה יכולה לעמוד במחיצתו, למה? מי עשו הרוגי מלכות? ישבו ושקדו ועמלו בתורה, אומרת הגמרא מה שאנחנו אומרים הרוגי מלכות אין כל בריה יכולה לעמוד בפניהם אלה הרוגי לוד שמסרו נפשם למיתה, כידוע בשביל להציל את כל עמ"י. צריך לזכור מה שכתוב פה, דבר מבחיל ביותר, אילו היינו יודעים מה המעלה של אדם שמוסר נפשו על קידוש ה', מה המעלה של הרוגי מלכות, אין כל בריאה יכולה לעמוד במחיצתו, אין לנו השגה בזה, אבל כתוב כאן בגמרא שאדם שיושב ולומד תורה המעלה שלו גדולה יותר, אפילו אם הוא מת מיתת נשקה, ואם הוא גם מת על קידוש ה' יש לו את שני המעלות.

הקב"ה אומר לדוד המלך אתה לא תוכל לבנות את ביתי, דוד המלך כל הציפיה שלו זה לבנות את בהמ"ק, נשבע עד אמצא מקום לה' משכנות לאביר יעקב, והנה ה' בא מודיע לדוד המלך אתה לא תבנה את ביהמ"ק, למה בגלל אותם דמים ששפך דוד המלך בהיותו יוצא למלחמות, אע"פ שהכל היה בהיתר גמור, הכל היה בצדק. למה דוד המלך לא מתפלל לה'! ה' אומר למשה רבנו אתה לא תכנס לא"י, מה עושה משה רבנו? לא הפסיק להתפלל, עוד תפילה, עוד תפילה. דוד המלך, ה' אומר לו, אתה לא תבנה, והוא לא מתפלל על זה שאולי בכל זאת הוא יזכה לבנות, למה? אולי בגלל שבנו שלמה יבנה, וברא כרעא דאבואה, זה תירוץ נפלא, אבל יש גמרא במסכת קידושין דף כ"ט, מה הדין אדם שיש לו כסף, או לשכור מלמד לעצמו או לבנו, הוא קודם לבנו. התקשר אלינו יהודי מניו יורק, עכשיו בעקבות המלחמה יש התעוררות גדולה בעמ"י, עד כדי כך אפילו גויים רבים רוצים להתגייר, יש עכשיו בקשות לגיור פי עשר, פלאות, באים טובחים הורגים ביהודים והגויים רוצים להתגייר, יודעים מה האמת. ויש בניו יורק האבא החליט שהוא רוצה להפסיק את העסקים שלו בחו"ל, הוא רוצה לבוא לארץ הקודש ללמוד פה בישיבת מיר, יש לו כסף לכרטיס טיסה ולכל ההוצאות, או הוא או בנו, א' יצטרך להישאר שם עם העסקים,

מי יבוא ללמוד, האבא אומר אני רוצה לבוא ללמוד, הבן אומר אני רוצה לבוא ללמוד בישיבה, מה עושים, מי קודם? האבא או הבן? הגמרא אומרת אם האבא פקח נבון, יש לו כח ללמוד, הוא קודם לבנו, אם לא, ישלח את בנו, הגמרא אומרת שר' אחא בר יעקב שלח את בנו לפני אביו, וכשחזר וראה שהבן לא כ"כ מתקדם בלימוד, אמר לו אתה תישאר פה, אני אלך ילמד לפני אביו, אני אלך לבבל אני ילמד שם, דבר ראשון הוא קודם לבנו, אלא"כ בנו זריז וממולח. אז אמנם הבן של דוד, שלמה יבנה בית לשמי, אבל עדיין דוד היה צריך להתפלל שהוא יבנה?

היה חכם שלום זצוק"ל היה אוהב לומר את המלבי"ם, הוא היה אומר שמרגע שראה את המלבי"ם הזה, כל ימיו היה לו יראה ורטט וזיעה מדבריו הקדושים, והן עמדו נגד עיניו תמיד. אומר המלבי"ם, ה' אמר לדוד המלך אתה לא תבנה את בהמ"ק, אתה כל הזמן הייתה עם דמים, מלחמות עם החמאס גיאד, זה דם של מצוה, "כן יאבדו כל אויביך ה'", א"כ אדרבא זה מלחמת ה', הוא ראוי לבנות? אומר המלבי"ם ה' אומר לו, בגלל שאתה כל היום עושה מלחמות, אם אתה תבנה את ביהמ"ק, יש חשש שזה לא יהיה לשם שמיים בתכלית הלשמה, יש כאן איזה צד של אינטרס, אתה רוצה שיהיה בהמ"ק כדי שתנצח במלחמות, תתפלל בבהמ"ק, תקריב קרבנות, וככה אתה תנצח במלחמות, מצוה צריך להיות בנקיות, לכן הבן שלך שלמה, בימיו יהיה שלום, שלמה מלי שלום, אין מלחמות איש תחת גפנו ותחת תאנתו, הוא יבנה את בהמ"ק, הוא יעשה את זה לשם שמיים בתכלית. לפי זה גם מתיישב השאלה ששאלנו.

אבל תשמעו תרוץ אמיתי יותר, הגמרא במסכת שבת דף ל' אומרת, מה הקב"ה אמר לדוד, כאשר דוד המלך אמר שהוא רוצה לבנות את ביהמ"ק, אמר לו הקב"ה כי טוב לי יום בחצירך מאלף בחרתי, טוב לי יום בחצר שלך, חצרות בית ה' נכספה וגם כלתה נפשי, אומר לו ה', תדע לך בני חביבי דוד המלך, אתה מלך ישראל, יום אחד שאתה יושב ועוסק בתורה, חשוב לפני יותר מאלף קרבנות שעתיד בנך להקריב על המזבח. אתה רוצה לבנות את בהמ"ק, זה דבר חשוב מאד, הכל טוב ויפה, הבן שלך יבנה, אבל עכשיו שאתה יושב ולומד תורה המעלה של זה יותר מבהמ"ק, כך אומרת הגמרא במסכת מגילה בדף ט"ז, "גדול תלמוד תורה יותר מבניין בהמ"ק" שכל זמן שברוך בן נריה, רבו של עזרא היה חי, לא עזב אותו ועלה לירושלים, אלא המשיך ללמוד עד שהוא נפטר. מרן הראש"ל הגרי"צ יוסף שליט"א העיד שהיה נוכח שהבבא סאלי אמר לאביו מרן הרב עובדיה יוסף זצ"ל, אם אתה תשב איתי, אנחנו נעשה סעודה, ואנחנו ביחד נביא את המשחה, אמר לו חכם עובדיה, אני מצטער יש לי שיעור בבני ברק, אמר לו נביא את המשחה, אמר לו גדול ת"ת יותר מבניית בהמ"ק, אני לא יכול יש לי שיעור, לימוד תורה למעלה מן הכל, למדנו שלימוד תורה יותר מבהמ"ק וכל שכן שיותר מהמשיח, נפלא ביותר. אומרת הגמרא במסכת שבת דף קי"ט, אין מבטלין תשב"ר לבניין בהמ"ק, אפי' תשב"ר.

נחתם בעוד דבר חיזוק לימים האלה, זה גם דבר שמאגד בתוכו את הכח של התפילה והאמונה, אומר המדרש על נהרות בבל שם ישבנו בזכרנו את ציון איך נשיר את שיר ה', מה זה איך נשיר, היו צריכים להגיד לא נשיר? אומר המדרש, דע לך היה נ"י הרשע כאשר החריב את בהמ"ק והיו אצלו הלויים, אמר ללויים, מה אתם יושבים ככה שאננים שקטים, אני ועבדי עכשיו אוכלים ושותים, תתכוננו עוד מעט כשאשוב, אתם תשירו לפני, לפני הע"ז, כמו שהייתם שרים בבהמ"ק. בינתיים הוא ושירי מלכותו הלכו לאכול, מה עשו הלויים, אמרו לעצמם לא מספיק שהחריבו את בהמ"ק עכשיו נגנן לנ"י, לכבוד ע"ז, מה עשו לקחו אצבעותיהם הכניסו לפיהם, וקיצצו את אצבעותיהם, קיצצו כל הלויים פה אחד, מסירות נפש, לא לנגן לפני ע"ז, כשנודע לו הדבר, התחיל להרוג בהם, שואל בספר ואני תפילה שאלה נפלאה ביותר, יש גמרא ביבמות בדף פ"ו, שעזרא קנס את הלויים בגלל שלא רצו לעלות, שלא יקבלו מעשר ראשון. אבל מה אמרנו מקודם שהיו הרבה לויים שקצצו להם את אצבעות ידיהם, והם היו עם עזרא, אז היו לויים, למה קנסת את כל הלויים? אומר תשובה מבחילה ביותר, תדע לך גם על הלויים הללו שקצצו, היתה עליהם תביעה, מה אתם מקצצים אצבעות ידיכם, תאמינו בה', תתפללו, אולי פתאום יגאל אתכם וצטרכו לשורר בבהמ"ק, הגם שג"כ נשתבחו במעשה המסירות נפש.

מדוע רבקה הלכה לשאול את שם ועבר ולא את

אברהם או יצחק?

המשך מעמוד 1

ביאור ה'

ע"ל בס"ד דאדרבה רבקה לא רצתה לצער את יצחק או אברהם ולהפריעם בלימודם, לכן הלכה לפני שם ועבר, שהם קבעו ישיבתם ללמד ולהורות לרבים, והיו מזומנים למי שהיה צריך לדרוש בחכמים. וראיה לדבר, שהרי כשיצחק רצה לתת את הברכות לעשיו, וגם נאמר לרבקה בנבואה שיעקב יטול הברכות, לא דיברה עם יצחק בדבר להניאו מכוונתו וליתן את הברכות ליעקב בדין, אלא שלא רצתה להפריעו מלימודו ועבודת השי"ת, וכן כל אותו הזמן שעשיו יצא לתרבות רעה, לא סיפרה לו על אודות עשיו שמרמהו כי ציד בפיו, והכל כדי שלא להפריעו בלימודו ולא לצער. שו"ר שכן תירץ במושג זקנים, שלא רצתה לצער את אברהם.

ומספרים שכאשר היתה אימו של רבינו הגר"ח מוולאז'ין מתייסרת בצער לידה, עמד על ידה בעלה והיה משוחח בלימוד עם הגאון בעל השאגת אריה, וכאשר החלו לתקוף אותה חבלי לידה, נשכה שפתותיה שלא להשמיע קול זעקה וצווחה, קול צער ויללה, פן עיי"כ יסור אליה בעלה, והגאון שאגת אריה יפנה לדרכו, ואז יפסיקו לדבר בלימוד, וכך בעודה מתייסרת וצוותת שפתותיה בתעצומות נפש לרוב יקרחה לתורה, שלא להניא בעלה מעסק התורה, אותה שעה העיר ה' את רוחו של מרן הגר"ח מוולאז'ין זצ"ל שגולד בהריון זה, ועלה ונתעלה ונעשה מרכבה לשכינה בתורתו וביראתו ובהעמדת תלמידים.

ויש עוד מעשה מופלא על מסירות נפשה של אשתו של מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל, שכאשר בנה חלה מאוד ונפל למשכב עם יותר מ' 40 מעלות חום, התייראה פן כשישוב בעלה מבהמ"ד, יראה את בנו בחוליו ויגרם לו היסח הדעת בלימוד התורה, על כן הניחה את השולחן בחוץ פתח הבית, כאשר השלחן חוסם את הכניסה לבית, וכסא מונח מבחוץ, וערכה עליו את ארוחת הצהרים, וכך לא נודע למרן הרב אלישיב על חוליו של בנו, שבבואו לביתו, התיישב מבחוץ ואכל וחזר לתלמודו.

ביאור ו'

הנה באחת הפעמים שזכיתי לדבר קדם קמיה מרן עט"ר גאון ישראל רבינו עובדיה יוסף זצ"ל (ראה בס' כרם רבנן עמ' ק"פ), סיפרתי שהיה אחד כתב בצוואתו שכל הירושה שלו תחולק ע"פ מה שיפסוק גדול הדור, והיה ספק גדול מיהו גדול הדור, האם הגר"ח מוולאז'ין, או איזה גאון עצום אחר שהיה בזמנו, שהיו שניהם גדולים בתורה, ובהעמדת תלמידים. ופסקו הב"ד שמי שנקרא גדול הדור זה הגר"ח מוולאז'ין, בהיותו והוא יצק מים וקיבל את תורתו מרבינו הגר"א, ולכן כיון שהגר"ח היה לו רב, ואילו לגאון השני לא היה רב, אלא הוא מעצמו ישב ולמד, לכן הוא נחשב לגדול הדור. ע"פ נראה לומר שאע"פ שהיה אברהם קיים, והגם שהוא היה קברניט הדור (ב"ב צא); והיה נביא ה', ואור העולם שניצול מאור כשדים, וכן יצחק היה קיים, וכיון שהיו שם ועבר קיימים, שהם רבותיהם של אברהם ויצחק, לכן הלכה רבקה לפניהם.

ביאור ז'

בספר תורת הגובר (עמ' שע"ו), מביא מספר אמרי שפר למהר"י חלאוה זצ"ל שתיירץ שרבקה לא הלכה לאברהם, פן יאמר בשלו הצער הגדול הזה עליה, לפי שהתפלל עליה שתהר וע"י תפילתו נתעברה, והעלימה ממנו העניין כדי שלא ישנאנה בראותו שהיא משונה בהריונה משאר הנשים, עת"ד. והביא עוד בזה מהמהר"ל בגור אריה, שכתב וז"ל: והא דלא שאלה את יצחק או את אברהם י"ל דהיתה רבקה סבורה דשמוא בשביל חטא יש לה צער העיבור כ"כ שאמרו רז"ל כי הנשים הצדקניות לא היו בפתקא של חוה כדאיתא בפ"ק דסוטה י"ב, והיתה מתייראת שתתגנה בעיני בעלה או שיאמר אברהם ליצחק שאינה הגונה לו וישא אחרת או יגרשנה, עכ"ל.

למסור את עצמו לשבי

המשך מעמוד 1

3. הנה במידה ונמצא בשבי ת"ח מופלג, שרבים צריכים לו, מסתבר שמותר לאדם שאינו ת"ח, ללכת לשבי חלף אותו הת"ח, כדי להצילו שיארתו רבים לאורו, וייהנו מתורתו ויראתו, ויש לדמות זאת למה שכתב בשו"ת משנה הלכות, מרן הגר"מ קליין זצ"ל גאב"ד אוגוואר בספרו פרסומי ניסא (פי ע"ז עמ' י"ז), שודאי מותר וראוי לחרף וליתן נפשו להריגה במקום ת"ח, ועל אחת כמה וכמה במקום רבו, כי מותר לאדם למסור עצמו למיתה תחת הצלת ת"ח, והשיג על שו"ת מקדשי השם (ח"ב פ"ק קס"ט).

4. במידה ומי שנמצא בשבי אינו ת"ח, כפי שהבנתי ממך. וגם אינו שר מלחמה, שכל ישראל צריכים לו, שאין לנו חליפתו או תמורתו, לכן נראה שהדבר אסור בהחלט, ועליך להפעיל את הנשק העוצמתי, שהוא כח התפילה, להתפלל לרביש"ע, ובעז"ה בקרוב נשמע ונתבשר בשורות טובות.

מקורות:

במסכת הרוי"ט (פ"ג), האיש קודם לאשה להחיותו, והוא הדין ת"ח ועם הארץ הת"ח קודם כמבאר שם, ואף שאמרו שם שאם היה הוא ורבו בבית האסורים הוא קודם לרבו, יש מקום לומר שכיון שמוכן למסור עצמו למיתה בשביל רבו שפיר דמי, ואע"פ שיש לחלק דשם מדובר שהת"ח והעם הארץ שניהם טובעים וכמנצב סכנה, משא"כ בנידון דידן שהעם הארץ אינו כמנצב סכנה כלל, מ"מ אין אנו מוסרים אותו למיתה אלא הוא מוסר עצמו למיתה תחת הצלת הת"ח. והביא בספר פרסומי ניסא עוד ראייה אלימתא מספר חסידים (פי פמ"ז) שכתב בה"ל: "שנים שיושבים ובקשו אויבים להרוג אחד מהם, אם אחד ת"ח והשני הרוי"ט, מצוה להדייט לומר להרוג ולא תהרגו את חבירי, כר' ראובן בן איצטרובלי שבקש שיהרגוהו ולא לרבי עקיבא, כי רבים היו צריכים לרבי עקיבא". וכתב לחזק עוד דין זה ממה שכתב בשו"ת יד אליהו (סימן ע"א) שאף שלדעתו אין להכניס עצמו בספק סכנה להציל את חבירו, מ"מ להצלת ת"ח שפיר דמי.

וראיתי בשו"ת אגרות משה (י"ד סי' ס"י קע"ד עמ' ד' ד"ס ו"א) שהאריך למעניתו אם מותר להכנס לספק סכנה כדי להציל את חבירו מסכנה, וכבר התבאר שהבית יוסף (סי' ס"י) פוסק את ההגהות מימוני בשם הירושלמי שחייב להכניס עצמו בספק סכנה להצלת חבירו, אבל דעת הרדב"ז (פי' ס"י פמ"ח) שאסור להכניס עצמו לספק סכנה כדי להציל חבירו. ומתחילה צידד שאסור למסור עצמו למיתה תחת אחר, אם כבר נגזר על האחר מיתה, ואפילו עם הארץ שרוצה למסור עצמו למיתה במקום ת"ח, אך בסוף דבריו נראה שמצדד לחדש שאף לדעת הרדב"ז שאסור להכנס בספק סכנה, יש מקום לחלק דחינו דוקא לענין הצלת חבירו באופן שיתכן ואם לא יסתכן שנינו יישארו בחיים, ומטעם זה למה יכניס עצמו בספק סכנה, אבל לענין הצלת ישראל ממייתה, באופן שנתן נפשו למיתה תחת האחר ומצילו ממייתה ודאית, אפשר שאף הרדב"ז יודה שמותר.

ונראה להביא ראייה שמותר לאדם למסור עצמו למיתה תחת אביו או רבו, מהמדרש (מלך שפח עשרת ידיו תמיש) יש מאכיל את אביו פסונו וטורדו מן העולם ויש מטחינו ברחיים ומביאו לחיי עולם הבא (קידושין פ"ג ע"ג כ"ג ו"ט), מעשה באדם אחד שפעם אחת גזרה המלכות שכל אדם שישב בטל ולא יעשה מלאכה יקצצו את ידיו ורגליו, בכל יום ויום הבן טוחן ברחיים והאב יושב במטה, יום אחד נכנסו עבדי המלך אמר הבן, אבא טוחן ברחיים ואני אשכב במטה, מצאוהו עבדי המלך שהיה יושב במטה והביאוהו לפני המלך וקצצו את ידיו ורגליו, וזה הביאוהו לחיי עו"ב שהציל את אביו. והנה אותו הבן כמה ששכב במיתה להציל את אביו עלול היה למות כמה שיקצצו את ידיו ואת רגליו, ואפשר גם שבאותו מעשה אביו מת, ובכל זאת חז"ל משבחים אותו שבמעשה זה זכה לחיי עו"ב, ומשמע שמותר לאדם למסור עצמו למיתה תחת אביו או רבו.

וראה עוד בזה בארימות בחיבורי הקטן "שאגת יוסף" עניני סכנה רפואה ופקוח נפש סימן ט', שהארכתי בו, ע"ש"ב וקחתו לכאן.

"עין חיים למוזיקאים בה ותומכיה מאושר"

י"ל לזכות ידידנו האזנים היקרים והנענימים אוהבי התורה פטרוננו העלון "אשכול יוסף" מר **ג'דעון ז'סיים** הי"ו ומר **אהרן ז'סיים** הי"ו אורך ימים בימינו בשמאלה עושר וכבוד, בכריאות איתנה ונהורא מעליא שובע עימוזות וכט"ס. בכלל הברכות יבורך ידידנו היקר שלומי ז'סיים הי"ו מוקדש ומונצח לע"ז אוריהם ז'קרים: סאלם אליה בן מסערה ז"ל, זוריה בת זוריה ע"ה לע"ז ז'סיים בן זוריה ז"ל, ולע"ז ז'סיים מועלם בן סלימה ז"ל ולע"ז מיכאל בן חזיה ז"ל, ת. ז. ז. ב. ה.

"וקול התור נשמע בארצנו"

להאזנה לשיעורי מוה"ר יוסף ז"י סימן טוב שליט"א מוזה"ס "כרם יוסף" ו"אשכול יוסף" ע"ה"ת **073-371-8053** זיילושלים וסיפורים לפרשת תולדות זייל וזקל: 3:20 לצינתוק והאזנה בשידור ז"י: זייל וזקל # ניתן להוריד מ"קול הלשון"